
RSVP: HOE HET EHRM MET ARREST
VEGOTEX DE REDELIJKE TERMIJN IN FISCALE
ZAKEN ONDER HET STOF VANDAAN HAALT.

Alexander Delafonteyne & Floor D'Hondt

Jubel.be, 18 december 2020.

RSVP: Hoe het EHRM met arrest [Vegotex](#) de redelijke termijn in fiscale zaken onder het stof vandaan haalt.

Op 10 november 2020 werd België door Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens veroordeeld wegens de miskennis van het recht op een eerlijk proces zoals bepaald in artikel 6 van het E.V.R.M. Het Hof hekelt in arrest Vegotex het laattijdig optreden van de Belgische fiscus in een zaak die al in 1996 van start ging. Ons land wordt hiermee gewezen op het principe van de redelijke termijn, dat ook in fiscale zaken nog steeds relevant is.

Redelijke termijn in fiscale zaken

De rechtsfiguur van de redelijke termijn vindt haar oorsprong onder meer in artikel 6 van het E.V.R.M, dat het recht op een eerlijk proces huisvest. Lange tijd heerste onduidelijkheid over de toepasselijkheid van dit artikel in fiscale geschillen, maar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens verduidelijkte een aantal jaar geleden dat de waarborgen van het artikel ingeroepen kunnen worden indien een fiscaal onderzoek aanleiding geeft of dreigt te geven tot een strafsanctie in de zin van artikel 6 E.V.R.M. Het is dus niet vereist dat dergelijke sanctie daarna ook effectief opgelegd wordt.¹

Daarnaast verplichten de beginselen van behoorlijk bestuur en meer bepaald het redelijkheidsbeginsel de fiscus eveneens om binnen een redelijke termijn te handelen. Beide bepalingen belichamen de zorgvuldigheidsnorm uit artikel 1382 en 1383 B.W, die ook in hoofde van de overheid gerespecteerd dient te worden. Verder kan volgens de rechtbanken van Antwerpen en Hasselt ook in de rechten van verdediging de verplichting tot handelen binnen een redelijke termijn worden gevonden.²

In tegenstelling tot de duidelijk en talrijk vastgelegde onderzoekstermijnen, staat in de fiscale wetgeving niet letterlijk te lezen binnen welke termijn een beslissing op bezwaar moet worden genomen. De termijn die in de rechtspraak en rechtsleer doorgaans als redelijk aanvaard wordt, is de termijn van zes maanden zoals terug te vinden in artikel 1385 undecies Ger.W. Indien de basis van het aangetekend bezwaar echter een ambtshalve geheven aanslag uitmaakt, wordt de redelijke antwoordtermijn met drie maanden verlengd en heeft de adviseur-generaal negen maanden om een beslissing op bezwaar te nemen.

¹ EHRM 5 april 2012, nr. 11663/04, 'Chambaz'.

² Antwerpen 30 juni 2003, *FJF* 2004, afl. 1, 76.

Gevolgen van de miskening

De termijn van zes of negen maanden is geen vervaltermijn, maar een ordetermijn waaraan een aantal procedurele consequenties verbonden zijn. De wetgever trachtte hiermee te vermijden dat de belastingplichtige jaren het slachtoffer zou worden van het talmen van de overheid. Als de adviseur-generaal nalaat om binnen de termijn van zes of negen maanden een beslissing op bezwaar te nemen, kan de rechtsonderhorige rechtstreeks de rechtbank vatten en wordt de loop der nalatigheidsinteressen geschorst vanaf de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de termijn van zes of negen maanden verstrijkt. Het is de rechter die zich in zulks geval zal moeten buigen over de vraag of de redelijke termijn al dan niet miskend werd.³

Beoordeling van de redelijke termijn

De Raad van State benadrukte in haar rechtspraak al eerder dat de termijn die de overheid nodig heeft om op een zorgvuldige wijze en met kennis van zaken de beslissing voor te bereiden en te nemen nooit als een schending van de redelijke termijn zal worden beschouwd.

Of een bepaalde termijn al dan niet als redelijk kan worden beschouwd, wordt daarentegen wél voornamelijk bepaald door de mogelijkheid voor de overheid om over alle feitelijke gegevens, inlichtingen en adviezen te beschikken die nodig zijn om met kennis van zaken te beslissen.⁴

Indien de schending van de redelijke termijn vaststaat, zo stelt de Rechtbank van Brugge, dan moet worden nagegaan of de rechten van verdediging zijn geschonden. Indien dit het geval is, dan dient tot de nietigheid van de aanslag te worden besloten. Door het verstrijken van de termijn komt de rechtspositie van de belastingplichtige immers in het gedrang en kan niet meer worden verwacht dat die in staat is om de rechten van verdediging te laten gelden.⁵

Feitelijke achtergrond arrest Vegotex

Op 10 november 2020 werd de Belgische staat door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens veroordeeld wegens de miskening van het recht op een eerlijk proces zoals gewaarborgd door artikel 6 van het E.V.R.M. *In casu* had het modebedrijf Vegotex International op 5 oktober 1995 een bericht van wijziging ontvangen, waarin de fiscus aangaf

³ Cass. 21 juni 2001, RW 2001-2002, 814-815, noot I. OP DE BEECK, “de sanctie bij de schending van de redelijke termijn in tuchtzaken”.

⁴ RvS 17 juli 2009, nr. 195.367, ‘De Metsenaere’.

⁵ Rb. Brugge 21 oktober 2013, *Fisc.Koer.* 2013, afl. 19-20, 682.

dat de gedane aangifte voor het jaar 1993 aangepast zou worden. Vegotex tekende in februari 1996 bezwaar aan tegen de taxatie, maar kon pas vier jaar en zeven maanden later een beslissing op bezwaar van de fiscus ontvangen.

Na een aantal vruchteloze pogingen in rechte werd de vordering van Vegotex pas in maart 2009 door het Hof van Cassatie afgewezen. Daarop trok het bedrijf naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, waar een schending van de redelijke termijn in fiscale zaken door het Hof bevestigd werd.

Oordeel van het Hof en trend in de rechtspraak

In casu wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens een nogal strikte houding aangenomen. Het Hof stelt dat er pas tot een schending van de redelijke termijn kan worden besloten, als in hoofde van de belastingplichtige geen enkele andere mogelijkheid bestond dan het uitzitten van de bezwaarprocedure.

Hiermee wordt door het Hof gewezen op de zorgvuldigheidsplicht bestaande in hoofde van de belastingplichtige. De Raad van State wijst in haar arresten al jaren op de wederkerigheid van de beginselen van behoorlijk bestuur.⁶

Datgene betekent zoveel als het bestaan van de administratieve halfbroer van het privaatrechtelijk beginsel van goede trouw; van de belastingplichtige wordt verwacht dat hij zich als een zorgvuldige, alerte en coöperatieve burger gedraagt.⁷

In het concrete geval van een hangende bezwaarprocedure kan bijgevolg van de belastingplichtige verlangd worden dat er moeite gedaan wordt voor het bekomen van een antwoord of uitspraak, alvorens over de miskende redelijke termijn een gerechtelijk geschil kan worden gevoerd en gewonnen.⁸

Terecht kan hier worden opgemerkt dat voornoemde verwachtingen in hoofde van de belastingplichtige niet hand in hand gaan met de verwerende rol van de belastingplichtige, en het daaruit volgende feit dat de belastingplichtige er geen enkel belang bij heeft om zo snel mogelijk de bezwaarprocedure te doorlopen.

Echter, de zorgvuldigheidsplicht die door de rechtspraak in hoofde van de belastingplichtige gecreëerd werd, lijkt in het oordeel van de rechter steeds ondergeschikt zijn aan de

⁶ Raad van State 19 september 1989, nr. 33.020, 'Brouwers'.

⁷ D. MAREEN, "De redelijke termijn in tuchtzaken na advies van de kamer van beroep", *T.Gem.* 2002, afl. 3, 235-238.

⁸ M. VAN DAMME, "goede trouw van burger en bestuur", *RW* 1989-90, 1107.

verplichtingen die op de schouders van de administratie rusten.⁹ Dat maakt de Raad van State duidelijk in een arrest van 2001 waarin de rechtszoekende in geen enkel opzicht moeite had gedaan een beslissing van de administratie te bekomen, en nadien met een beweerde schending van de redelijke termijn naar de rechter trok.¹⁰

Het voorwerp van de procedure werd door de Raad van State echter in die mate belangrijk geacht, dat aan de houding van de belastingplichtige door de Raad van State zelfs geen overweging werd gewijd. In hoofde van de administratie werd ondanks de afwachtende houding van de rechtszoekende tot een kennelijke schending van de redelijke termijn besloten, daar elke redelijke verklaring voor de schending van de termijn ontbrak.

Conclusie

De redelijke termijn blijft in essentie een ongeschreven beginsel van behoorlijk bestuur en kampt met de daarbij behorende rechtsonzekerheid, in die zin dat een in abstracto toetsing onmogelijk is en de uitkomst steeds van het subjectieve oordeel van de rechter zal afhangen.

Een buitenmatige afwijking van een termijn van orde waarvoor geen redelijke verklaring voor handen is, zal doorgaans als onredelijk aangemerkt zal worden. Ook de houding van diegene die het voorwerp is van de administratieve procedure, wordt in de rechtspraak doorgaans in de beoordeling ter gronde meegenomen.

Op de belastingplichtige rust een zorgvuldigheidsplicht, zei het veelal niet met de zelfde gestrengheid als ten aanzien van het bestuur. Hij moet redelijk en met een minimum aan verantwoordelijkheid handelen en een beslissing trachten te verkrijgen.

Een duik in de rechtspraak maakt duidelijk dat zowel de concrete omstandigheden van de zaak en de attitude van de belastingplichtige als het – al dan niet urgente - karakter van het voorwerp van de procedure doorslaggevend zullen zijn voor de uitkomst ten gronde.

Alexander DELAFONTEYNE – venoot Everest-law & Floor D’Hondt

⁹ RvS 4 juni 1997, nr 66.562, ‘Helsen’.

¹⁰ RvS (8e k.) 30 november 2001, nr. 101.371.